

„Kis-Kína” Budapesten

Schuchmann Júlia¹

Összefoglalás

A globalizáció hatásai miatt Magyarország fővárosa, Budapest egyre inkább nemzetközivé és multikulturálissá vált. Az 1989-90-es társadalmi-gazdasági és politikai rendszerváltás, majd az Európai Unió csatlakozás után felgyorsult a tőke és az emberek szabad áramlása. A külföldiek letelepedése a gazdasági motivációval magyarázható. Egy részük multinacionális cégek Magyarországon működő leányvállalataiban dolgozott, mások kisvállalkozásokban vagy kiskereskedelemben kezdtek dolgozni. Magyarországon az elmúlt három évtizedben nőtt a bevándorló külföldiek száma. Nemcsak a környező országokból (Szlovákia, Románia, Szerbia vagy Ukrajna), hanem a világ más részeiből, köztük Ázsiából is érkeznek. A kínaiak 1989 óta érkeznek tömegesen Magyarországra, ennek okai között szerepel az 1989-es Tienanmen események, valamint a vízumkényszer eltörlése Kína és Magyarország között. A többi nagyvároshoz hasonlóan Budapesten is kínai negyed alakult ki a nyolcadik és a tizedik kerületben. Ez a terület most a fővárosban élő kínaiak fő üzleti, kulturális és szolgáltató központját tömöríti. A tanulmány fő célja a budapesti kínai negyed fejlődésének bemutatása.

1. Bevezetés

A globalizációnak köszönhetően az emberek szabad mozgása a világ országai között felgyorsult, ma már milliók számára lehetőség, hogy egy másik országban kezdjenek új életet, tanuljanak, dolgozzanak. Európa, különösképpen az Európai Unió országai kiemelten érintettek a nemzetközi migrációs folyamatokban. A nemzetközi migrációt tekintve jelentékeny számban élnek és dolgoznak Európában Ázsiából származó bevándoroltak is, köztük Kínából érkezettek. Az Európa különböző országaiba irányuló kínai migráció több hullámban zajlott le. A kínai bevándorlók legfőbb motivációja gazdasági okokra vezethető vissza. Sokan közülük már másod, vagy harmadgenerációsak, akik már itt születtek Európában és itt is kezdték meg tanulmányaikat. Közös jellemzője ezeknek a kínai kisebbségeknek, hogy létrehozzák a városban belül a saját kultúrájukat, szokásaikat, társadalmi életüket markánsan megjelenítő városrészeket, városi közösségeket, amelyek aztán a város kínai negyedévé *Chinatown*-jává válnak. Ezekben a kínai negyedekben koncentrálódnak a speciálisan a kínai, vagy az ázsiai kultúrára jellemző boltjaik és szolgáltatásaik. Az ázsiai, közte a kínai diaszpóra integrációja a nyugati és az európai városok társadalmi és gazdasági életébe alapvetően békés volt, de nem volt mentes a konfliktusoktól sem.

Az ázsiai közte a kínai bevándorlás Magyarországot és a magyar városokat, kiemelten a fővárost, Budapestet is érintette és érinti mai napig is. A tanulmány átfogó célja, hogy bemutassa a Magyarországon és Budapesten élő kínai diaszpóra sajátosságait, valamint a fővárosban már lassan egy évtizede formálódó, a világ többi nagyvárosában is megtalálható kínai negyed, vagy másnéven *Chinatown* fejlődését. A tanulmány elsőként áttekinti a kínai migráció globális trendjeit, ezt követően foglalkozik kiemelten a kelet-közép európai országokba és Magyarországra irányuló migrációval, a beilleszkedési folyamat legfontosabb kihívásaival. Végezetül pedig a fővárosban jelenleg is formálódó és egyre nagyobb

¹ Neumann János Egyetem, Gazdaságföldrajz és Településmarketing Központ munkatársa

népszerűségnek örvendő Kínai negyedét mutatja be, annak sajátosságait, rávilágítva a hasonlóságokra és különbségekre a nyugat európai, vagy észak amerikai *Chinatown*-okkal összevetve.

2.Globális és európai trendek: kínai diaszpórák a világban

India, Mexikó után Kína a harmadik ország, ahonnan a legnagyobb számban vándorolnak el. A kínai migrációnak hosszú történelme és tradíciói vannak, elég, ha a Selyemút történelmére gondolunk. A nemzetközi vándorlási hivatal vonatkozó adatai szerint, ma mintegy 200 millió ember vándorolt egyik országból a másikba, melynek 35%-át a kínaiak és az indiaiak teszik ki, vagyis mintegy 70 millió fő ebből a két országból vándorolt el.

A kínaiak nemzetközi vándorlása globális és az egyik legnagyobb volumenű is, 34 millió elvándorolt kínai él a világ 130 országában (*Irimiás, 2009*). Európában a becsült adatok alapján 2,1 millió kínai él. A pontos számadatokat azért is nehéz meghatározni, mert a migráció egy része láthatatlan marad, illetve egyre jellemzőbb a tanulási célú migráció. Európában a legnagyobb számban élő kínai közösségek Nagy-Britanniában, Franciaországban és Olaszországban élnek. Az Egyesült Királyságban létszámukat 230 ezerre becsülik, Londonon kívül, ahol Európában is a legnagyobb kínai negyed található, még a többi nagyobb angol városok jelentős részében, így Liverpool-ban, Manchester-ben, Birmingham-ben, is létrejöttek ezek a negyedek. Európában jelentős kínai népesség él még Franciaországban és Olaszországban. Párizsban a legjelentősebb kínai negyed a 13. kerületben található Belleville negyedben jött létre.

Tradicionalisan a kínai migráció célterületei az iparosodott és fejlett országok, elsősorban az Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia, Franciaország, Németország és Ausztrália voltak.

Kína világgazdaságban játszott szerepének nemzetközi megítélése sokat változott a 21. században. Kína mára a világ harmadik legerősebb gazdasága az Amerikai Egyesült Államok és az Európai Unió után. A kínai gazdasági növekedés látványos volt, ahogyan a kínai nemzetközi kapcsolatok bővülése is. Ma már a kínai migráció jellege is sokat változott, nem csupán a fejlett országokba, hanem egyre inkább a fejlődő világ országaiba is irányulnak. Jelentős a kínaiak aránya ma már néhány afrikai országban, Latin Amerikában, vagy Dél-Kelet Ázsiában is. Ezekben a térségekben Kína ma már jelentős számú befektetésekkel és elsősorban infrastrukturális fejlesztésekkel (útépítés, kikötők építése) van jelen. Az ide emigráló kínaiak között magas számban találunk magasan képzett mérnököket, üzletembereket és szakképzett építőipari munkásokat is.

Amikor Kína bejelentette az „Egy övezet, egy út” stratégiáját, befolyása a világgazdasági folyamatokra tovább növekedett. A Világbank becslései alapján, 2008 és 2021 között Kína 240 milliárd dollár összegű hitelt nyújtott különféle infrastrukturális beruházásokra összesen 22 különböző országban. Közöttük is a legnagyobb összegű hitelt Argentínának nyújtotta, 111 milliárdot, Pakisztánnak 48 milliárdot, Egyiptomnak pedig 15,6 milliárd összegben hitelezett. (Forrás: DW Riport)²

A kínai migrációs folyamatokkal kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy nem csupán elvándorlás, hanem visszavándorlás is megfigyelhető. A kínai kormány felismerte, hogy az

² https://www.youtube.com/watch?v=dDVGWml2nyA&ab_channel=DWNews

országnak szüksége van visszavonzani azokat a kínai fiatalokat, akik neves amerikai, vagy európai egyetemeken szerezték meg a diplomájukat, vagy szakképzettségüket. Kínában két elnevezést használnak azokra, akik országukból elköltöznek. Az egyik elnevezés „tengerentúli Kínaiak” (*Chinese overseas*). Ez az elnevezés azokra a kínaiakra utal, akik bár Kínából származnak, már nem kínai állampolgárok. A másik csoport pedig a „Kínaiak a tengerentúlon”, ami azokat a kínaiakat foglalja magába, akik megtartják kínai állampolgárságukat és valamilyen átmeneti okból (tanulás, dolgozás) élnek másik országba, de idővel hazatérnek, hazatérhetnek. Kína külgazdasági politikája és stratégiája jelentősen épít a külföldön élő, dolgozó, vagy tanuló kínaiakra, akik hazatérve, vagy akár kínai vállalkozásokat nyitva hozzájárulhatnak a kínai nemzetgazdaság növekedéséhez (Irimiás, 2009).

A külföldön élő és dolgozó kínai diaszpórák beintegrálódásának módja és erőssége a fogadó országok társadalmába nagy eltéréseket mutat. A beilleszkedésük sikeressége több tényező függvénye, de mindenképpen függ attól, hogy milyen történelmi hagyományai vannak a bevándorlásnak, továbbá függ a fogadó ország társadalmi, kulturális és intézményi viszonyaitól (Irimiás, 2009.). Ez magyarázhatja azt is, hogy mivel a legrégebb óta az Egyesült Államokban, Franciaországban és Nagy-Britanniában élnek kínaiak, ott is alakultak ki először a kínai negyedek, ezért az ő integrációjuk sokkal mélyebb, mint azokban az országokban ahol ez a folyamat később kezdődött. Nagy Britanniában a kínaiak jelentős része a szolgáltatásban, azon belül is a kínai és az ázsiai gasztronómiával kapcsolatos területen dolgozik, míg például Olaszországban a textil és bőriparban tudtak elhelyezkedni.

A 2020-as COVID 19 pandémia alatt több nagyvárosban, például New Yorkban, Londonban, Párizsban élő kínai közösség ellen is atrocitások voltak, mivel a vírus Kína egyik tartományának, Wuhan tartományának a piacáról szabadult el.

3.A kínai közösség Magyarországon

Az elmúlt három évtizedben Magyarország népességszáma folyamatosan csökkent, az alacsony születések száma, valamint az egyre jelentősebb elvándorlás miatt. Mindemellett megfigyelhető jelenség egy lassan növekvő számú bevándorlás is, amely az egyetlen olyan demográfiai folyamat ma, amely képes lehet a népességét fogyását valamilyen módon ellensúlyozni.

A növekvő számú bevándorlás több okkal is magyarázható: Egyfelől az ország 2004-es EU-s csatlakozásával megnyíltak a határok, másfelől pedig Magyarország is egy célországga vált az Európán kívüli országok migránsai számára, akik Európába akarnak tanulni, vagy munkát vállalni, esetleg letelepedni, vállalkozást indítani

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) vonatkozó adatai alapján, a két legutolsó népszámlálás között eltelt évtizedben 2011 és 2022 között Magyarország népessége 9,983,000 főről 9,604,000 főre csökkent. Egy évtized alatt 464,000 fővel csökkent az ország lakossága. Ezt a népességfogyást ellensúlyozta ebben az időszakban 131, 000 fő, akik ebben a tíz évben bevándoroltak az országba.

2011-től a nem Európából, elsősorban Ázsiából, Afrikából, származó bevándoroltak száma növekedésnek indult, ezt mutatják a számok is: 2011-ben az Afrikából származó bevándoroltak száma 589 fő volt, 2014-re számuk 980-ra növekedett, 2021-re pedig megduplázódott a számuk: 1847 főre. Az afrikai bevándorlók számához hasonlóan növekedett az Ázsiából érkezők száma is: 2011-ben számuk 3824 fő volt, 2021-re pedig számuk megháromszorozódott 11645 főre. A legnagyobb számú ázsiai származású bevándorló, Kínából, Kína valamelyik

részből érkezett. A Kínából érkező migráció azonban már sokkal korábban megkezdődött. Az első nagyobb számú kínai közösség már a késő 80-as, korai 90-es években letelepedtek az országban.

Amellett, hogy Kínát és Magyarországot szoros ideológiai és politikai szálak kötötték össze, már a 80-as években is megfigyelhető volt élénk kulturális és tudományos kapcsolat a két ország között. 1987-ben a két ország kommunista vezetői kölcsönös látogatást tettek egymás országában. Kádár János Kínába, az akkori kínai kommunista part vezetője Csao Ce Jang pedig Budapestre utazott. 1988. decemberében Várkonyi Péter akkori külügyminiszter Kínában megállapodást írt alá a vízumkényszer eltörléséről (ezt 1992-ben visszavonták), és megnyitották Magyarország sanghaji főkonzulátusát.³

A rendszerváltást követően újabb lendületet kapott a két ország közötti kapcsolat, amikor 1993-ban megszületett a bevándorlási törvény is.

A kínai-magyar gazdasági kapcsolatok tehát már az államszocializmus éveibe nyúlnak vissza, felerősítette őket az átmenet időszaka is, amely az ország gazdasága számára egy speciális időszak volt. Speciális abban az értelemben, hogy bár 1990 után a az ideológiai kapcsolat megszűnt, azonban a gazdasági alapon szerveződött kereskedelmi kapcsolatok megmaradtak. Az 1990-s évtized közepéig a magyar gazdaság számos kihívással küzdött a korábbi, állam szocialista gazdaság elépüléséből fakadó problémákkal, miközben a nyugati tőke még nem jelent meg. A korábbi legnagyobb felvevőpiacok és kereskedelmi partnerek az egykori KGST országokkal viszont drasztikusan visszaestek a kereskedelmi kapcsolatok. Ezt hiányt töltötték be a Kínából Magyarországra érkező kereskedők, akik hamar felismerték a lehetőségeket az újonnan liberalizált kelet közép európai, közte magyar piacokban (Irimiás, 2009).

A Magyarországra irányuló kínai migrációt számos külső tényező befolyásolta. Kínában, ebben az időszakban hirdettek meg egy nagyszabású külkereskedelmi politikát, (Reform és nyitás” politikát, amely a kínai gazdaság világpiacok felé való nyitását célozta meg. (Szalai-La Torre, 2017).

A magyar kínai közösség Magyarországra történő költözésének elsődleges oka gazdasági volt. A kínai kolóniák kelet közép európai jelenléte és letelepedésének módja eltéréseket mutat az észak-amerikai Nyugat európai országokban tapasztaltakhoz képest. Az észak-amerikai és a nyugat-európai országok esetében a kínai migránsok a családjukkal együtt vándoroltak ki, míg kelet közép európai országokban először egy családtag jött el, majd mikor sikerült megvetnie a lábát, hívta maga után a családját. Az is eltérés a nyugat európai és észak-amerikai példától, hogy jellemzően oda Kína deli tartományaiból érkeztek, míg a kelet közép európai országokba főként Kína északi és északkeleti régióiból érkeztek.

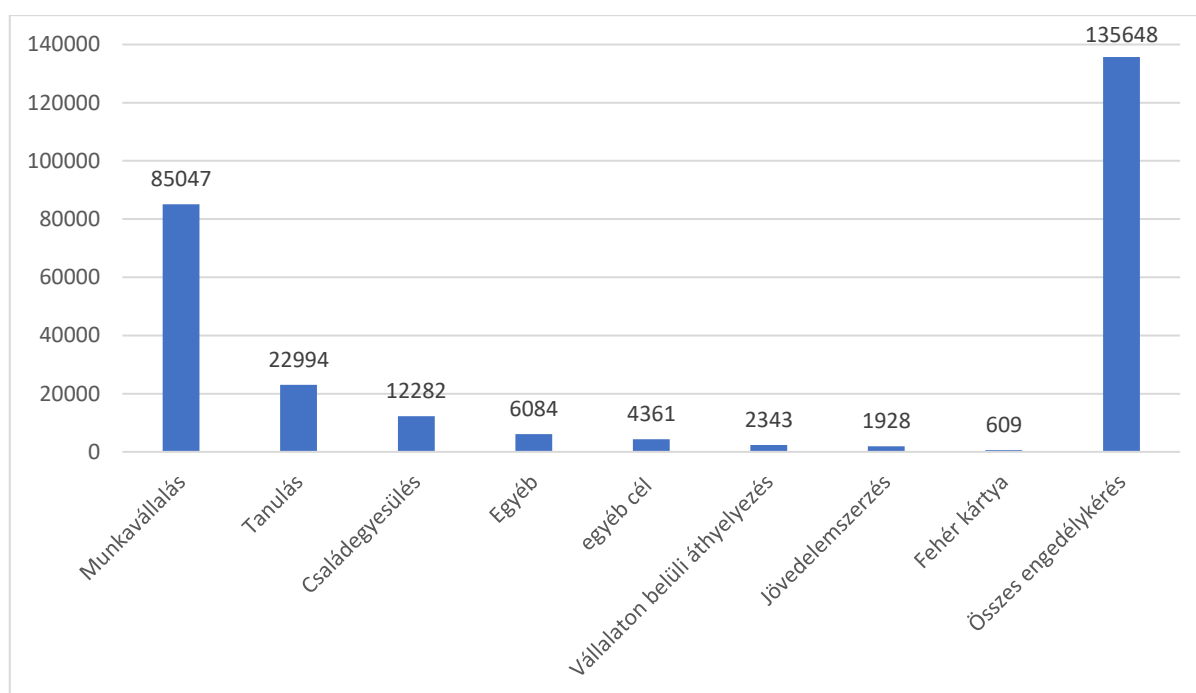
A kínai közösség Európán belüli migrációja is megfigyelhető, kelet-nyugat irányba is, de nyugat-kelet irányba is, főként olyan országokból jönnek Magyarországra, vagy a kelet-közép európai országokba ahol még nem telített a piac és új felvevőpiacokat tudnak keresni.

A legtöbb kínai bevándorló elsőként a kiskereskedelmi szektorban kezdett el dolgozni. Napjainkig, az elérhető statisztikai adatok alapján (valamint a becslések alapján is), több, mint 30,000 kínai él Magyarországon, legtöbbször a fővárosban, Budapesten. Budapesten belül két, jól körülhatárolható városrész, illetve kerület van, ahol a kínai nemzetiségűek élnek. Ez a két

³ https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1g_%C3%A9s_K%C3%ADna_kapcsolatai

kerület a nyolcadik kerület, Józsefváros, valamint a tizedik kerület, Kőbánya. A Budapesten élő kínai közösség, hasonlóan a világ többi nagyvárosához, sokkal kisebb kiterjedésben, de Budapesten is létrehozott egy kis Kínát, Kőbányán a Ganz Telep egykori gyárépületeinek helyén, Keresztélyi szerint a Magyarországra költöző kínai közösség társadalmi és foglalkozási jellegében is különbözött a nyugati példától. A Magyar kínai diaszpóra társadalmi helyzete jobb volt, mint a nyugat európaiaké. míg Észak-Amerikában és Nyugat Európában letelepedő kínaiak elsőként a vendéglátásban tudtak elhelyezkedni, addig Magyarországon a kiskereskedelemben dolgoztak (Keresztely, 1998).

Nehéz pontosan meghatározni a pontos számát a Magyarországon élő kínai közösségnek, A Magyar Bevándorlási Hivatal vonatkozó adatai alapján 2022-ben 428,520 külföldi élt érvényes tartózkodási engedéllyel Magyarországon. 2022-ben 135,648 fő igényelt tartózkodási engedélyt. A tartózkodási engedélyek kérelmének legfontosabb oka a munkavállalás volt, ezt követte a tanulás, harmadik legfontosabb ok pedig a családegyesülés volt.

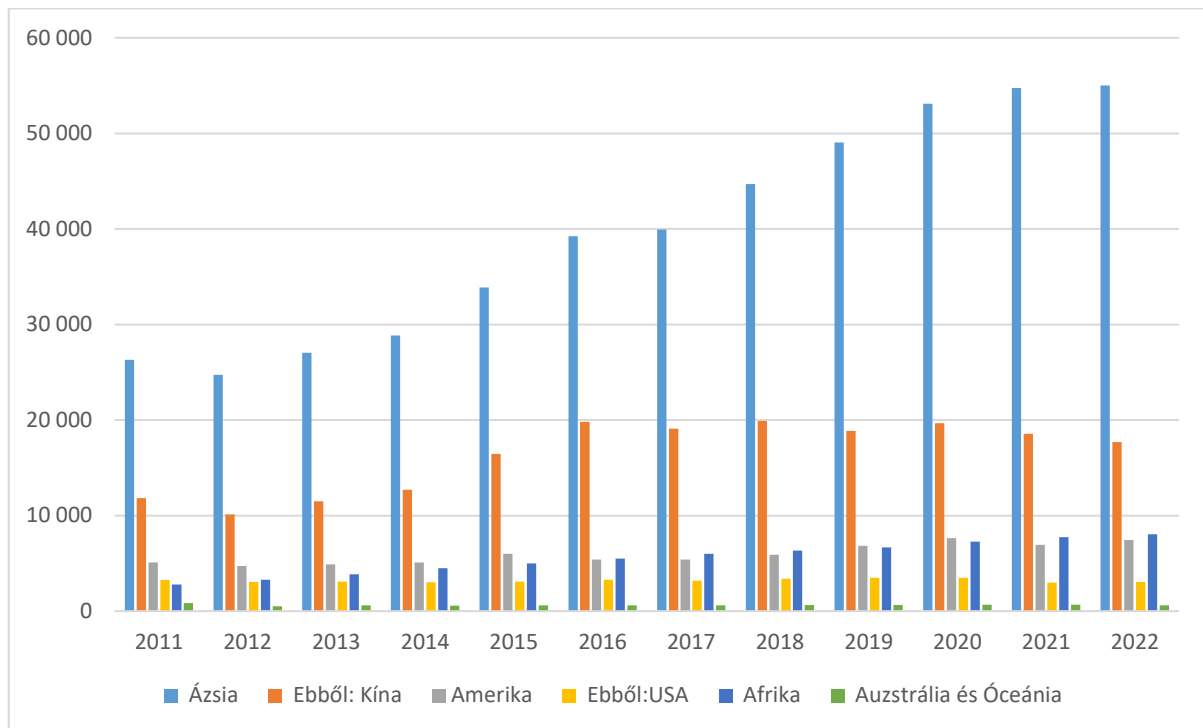
1. ábra. Tartózkodási engedélykérek száma és az okok, 2022 (db)

Forrás: Saját szerkesztés a Bevándorlási hivatal 2022 évi adatai alapján

Ahogy az már említésre került, az Európán túli (Ázsia, Afrika) bevándorlás az utóbbi években lassú emelkedésnek indult. Az elmúlt évtized között eltelt évtizedben az Ázsiából érkezettek száma növekedett a legerőteljesebben, közöttük is a Kínából érkezettek. A növekvő számú külföldi bevándorlás, különösképpen Ázsiából több okkal is magyarázható, egyrészt a jobb életkilátásokkal, másfelől a Magyar Kormány által 2013 és 2017 között bevezetett Letelepedési kötvénynek köszönhető. A letelepedési kötvény következményeként húszezer külföldi jutott magyarországi tartózkodási, vagy letelepedési engedélyhez. A *Transparency International* adatai alapján a kötvényt igénylők 81%-a kínai állampolgár volt⁴. Kismértékben növekedett az afrikai kontinensről érkezők száma is. Ennek oka a fejlett és a fejlődő országok gazdasági és társadalmi fejlettsége közötti egyenlőtlenségek növekedése, a szegénység, a

⁴ <https://g7.hu/kozelet/20190116/59-oroszagbol-jott-magyarorszagra-a-huszezer-letelepedesi-kotvenyes/>

túlnépesedés, a klímaváltozás egyre súlyosbodó következményei az afrikai országok jelentős részében, illetve etnikai konfliktusok miatt is.

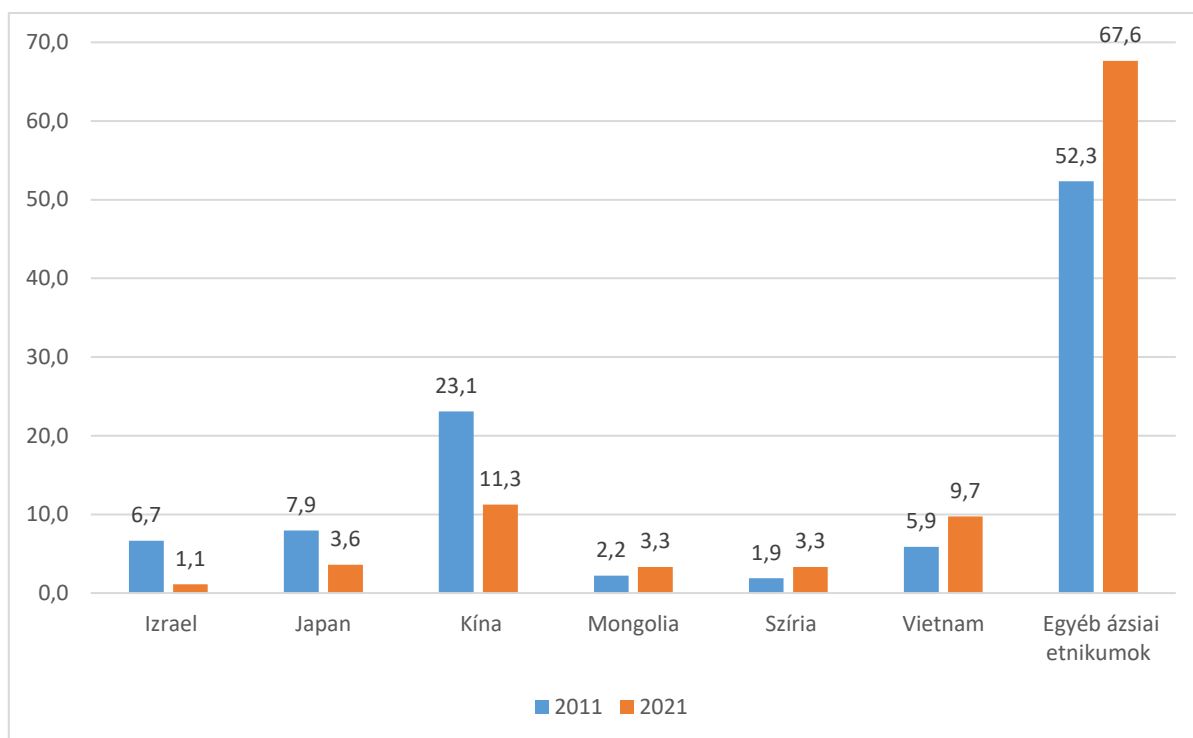
2. ábra. Letelepedési engedélykérők számának alakulása 2011 és 2022 között a kibocsátó ország szerint (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Bevándorlási hivatal 2011-2022 évi adatai alapján

A 3. ábra alapján a legnagyobb bevándorló etnikum Ázsiából származik, különösen Kínából (a második legnagyobb etnikum). 2011 és 2022 között az Ázsiából származó bevándorlók aránya 52,3%-ról 67,6%-ra ugrott. Hasonlóképpen növekedett a Szíriából származó bevándoroltak aránya is, ennek oka az Észak-afrikai országok, közte Szíria, Líbiában lassan évtizede tartó polgárháborús helyzet. Sajnos a világban egyre több fegyveres konfliktus miatt is kell az embereknek elhagyni az otthonukat és nem a szabad akaratukból.

Kína és Magyarország közötti gazdasági kapcsolatokat és együttműködéseket támogatta egyrészt Kína "Egy övezet, egy út" politikája, valamint Magyarország által meghirdetett Keleti nyitás külkereskedelmi politikája is. A magyar-kínai gazdasági kapcsolatokat több intézmény is segíti, 1992-ben megalakult a Magyar-Kínai Társaság 2004-ben létrejött a kínai vállalkozásokat segítő társaság, amely egy nem kormányzati, civil alapon működő, *not for profit* szervezet. A szervezetet támogatja a kínai kereskedelemi és Külkereskedelmi Minisztérium, valamint, Kína magyarországi követsége.

A kínai közösség Magyarországi letelepedése nem csak a nemzetközi migráció szempontjából volt fontos, hanem gazdasági értelemben is. A kilencvenes évek elején a betelepülő kínaiak, a kiskereskedelmi szektorban kezdtek el dolgozni. A kínai kereskedők akkoriban egy fontos fogyasztói igényt elégítettek ki az olcsó, megfizethető áru elektronikai termékek és textiláru forgalmazásával és eladásával, helyettesítve ezzel a lengyel piacokat (Keresztely, 1998).

3. ábra. 2011 és 2021 között bevándoroltak arányának változása, országcsoporthoz (%)

Forrás: Saját szerkesztés a Bevándorlási Hivatal 2011-2021 évi adatai alapján

4. A kínai közösség integrációja Budapesten

Az államszocializmus évtizedei alatt Budapest városközpontjának történelmi negyedeit elhanyagolták, elsősorban ideológiai okokból. Az államszocializmusban a városközpontokat egyfajta konzervatív, polgári jelenségnek tartották, és ezen oknál fogva a fejlesztési forrásokat nem a történelmi városnegyedek, hanem a szocialista iparvárosokba koncentrálták (Szirmai, 2007). Ennek az okaként a belső városnegyedek fizikailag és társadalmilag is romlásnak indultak. Ezt történt Budapest esetében az VI., VII., VIII. kerületek épületállományával is. A fizikailag leromló épületekből, aki tehetett, főképpen a magasabb jövedelmű és iskolázottságúak költöztek el a város jobb fizikai és társadalmi helyzetű kerületekbe, vagy az elővárosi településekre. A város rehabilitációs beavatkozások évtizedes elmaradása miatt, mind az épületállomány, mind pedig a lakásállomány leromlásához vezetett, és ennek kísérőjelensége volt, hogy az alacsonyabb státusú népesség (köztük a legsérülékenyebb roma lakosság) maradt 1990 után, a globális gazdasági hatások erősödésével Budapest társadalmi területi szerkezete is átalakult. Az elmúlt két-három évtizedben Budapest belső lakónegyedeinek népessége csökkent. A népességcsökkenés több okkal is magyarázható: egyfelől a történelmi városközpontok funkcióváltásával (lakófunkció visszaszorulása, miközben a kereskedelmi, gazdasági turisztikai funkció térnyerése). Másfelől pedig 1990 után fokozódó lakóhelyi szuburbanizációs folyamatokkal. A globális urbanizációs fejlődési folyamatokkal együtt Budapesten is megjelentek a nyugati nagyvárosokban már jelenlévő problémák: növekvő városi szegénység, lakhatási válság, hajléktalanság, szegregáció és dzsentrifikáció. A főváros társadalmi polarizálódott. Köszönhetően néhány látványos, nagyobb, kerületrészeket átfogó városrehabilitációs programoknak, mint például a 9. kerületben a SEM IX, vagy a 7. 8. kerületben történt beavatkozásoknak köszönhetően ezek a városnegyedek megújultak és lassú

fejlődésnek indultak. Ezen kerületek társadalma is megújult, dszentrifikálódott. Új funkciók is megjelentek, mint a turizmus, a gasztronómia, galériák, kis üzletek.

Budapest más negyedeinek állapota viszont tovább romlottak.(egykori, felhagyott ipari üzemek, gyártelepek környéke, periférikus, külvárosi területek, azok a városrészek, amelyek kiestek a városrehabilitációs programok köréből). A főváros különböző részei közti különbségek az ingatlanárakban is jelentkeztek.

A kínai közösség Budapest két kevésbé jó fizikai és társadalmi állapotú kerület részében telepedett meg, a nyolcadik kerületben Józsefvárosi piac környékén, valamint Kőbányán. Mindkét városrész számos fizikai és társadalmi problémával is küzdött, és küzd a mai napig is. Józsefvárosban 2001 és 2011 között a kínai származásúak aránya 0, 54%-ról, 0,71%-ra növekedett, hasonlóképpen Kőbányán arányuk 0,6%-ról, 1,4%-ra nőtt (2011, KSH népszámlálási adatok)

A kínai közösség fizikai és földrajzi elhelyezkedése bizonyos értelemben a marginalizáció és a szegregáció jeleit is mutatta. Keresztély kutatási rámutattak, hogy a kilencvenes években a kínai közösség integrációja nehézkes volt, a kommunikáció miatt, a kínaiak nem nagyon beszéltek sem angolul, sem pedig nem voltak nyitottak arra, hogy megtanulják a magyar nyelvet, nem ismerték továbbá a Magyar kulturális szokásokat, jogrendet sem. Éppen ezért ebben az időszakban egy sajátos szolgáltatást nyújtó csoport alakult ki Magyarországon, olyan ügyvédek, jogászok, egyéb szakemberek, akik kimondottan a magyar viszonyok között nem otthonosan mozgó kínai vállalkozóknak segítettek, a könyvelésben, jogi ügyintézésben (Keresztély, 1998).

A kínai közösség beintegrálódását még a mai napig is nehezíti a magyar nyelvtudás hiánya, annak ellenére, hogy a fiatalabb itt élő, esetleg már itt született fiatalabb generációnak igénye van a Magyar nyelv elsajátítására. A Magyar nyelv beszélése különösen fontos azért is, mert bizonyos kutatások szerint a magyarok megítélése szerint a kínaiak saját magukat zárják ki a tágabb közösségükből (Szalai-Torre, 2017).

Mára sokat javult a magyarok megítélése a kínai közösségről, ami annak is köszönhető, hogy a Kínából származó termékek ma már nem azonosak az olcsó rossz, silány minőségű áruval. Ma már a kínaiak megítélése sokkal inkább az, hogy keményen dolgozó munkás emberek, akik a gazdasági élet számos területén tevékenyek, a gasztronómiától kezdve az orvostudományokig.

A Budapesten élő és dolgozó kínai és ázsiai közösség megítélésében sokat változtatott pozitív irányba a néhány éve egyre inkább fejlődésnek induló *Chinatown* Budapest, mely a világ többi nagyvárosához hasonlóan egy olyan kulturális szórakoztató negyedé kíván válni, ahol az ázsiai közte kínai gasztronómiáé és kultúráé a főszerep. A tanulmány következő része Budapest 10.kerületében fejlődő *Chinatown* fejlődését, valamint a nyugat európai és észak amerikai városokban fejlődött *Chinatown*-okkal való hasonlóságot és különbségeket tárja fel.

5. A *Chinatown* jelenség Budapesten.

Irimiás a kínai negyedek két típusát írja le (Irimiás, 2009). A kínai negyed egy nyugati városi környezetben elhelyezkedő, működő, élő ázsiai közösségként is leírható. Megfigyelése szerint a kínai negyedek „kis városok” a nagyvárosokon belül. A második megközelítés szerint a kínai negyed és identitása az aktuális politikai hatalom ideológiája szerint változhat, aszerint hogyan

viszonyulnak a kínai kisebbséghez a városukban. Ez az elmélet a kínai negyedek annak történeti fejlődésén keresztül értelmezi. New York város példáján láthatjuk ahol a város polgármestere turisztikai látványossággá tette a kínai negyedeket (Irimiás, 2009). Hasonlóképpen segítette ezt a folyamatot Párizs 13. kerületének polgármestere is.

A kínai negyed megjelenése Budapesten, az észak amerikai, vagy nyugat európai nagyvárosok *Chinatown*-jaihoz képest “új keletű” jelenség, hiszen időben sokkal később és teljesen más kontextusban alakultak ki. Ahogy az már a korábbiakban említésre került, nálunk a rendszerváltást követően gyorsult fel a Kínából és Ázsiából való bevándorlás és elsősorban a kiskereskedelem szektorában kezdtek el dolgozni. A kínai magyar közösség integrációja az elején nehézkes volt, nem jelentek meg a város kulturális vagy gasztronómiai életében és kínálatában, egy-egy ikonikus budapesti kínai éttermen kívül. Kőbányán az egykori GANZ MÁVAG gyár területe vette át Józsefvárosi “Négy Tigris” Piac helyét és funkcióját, amikor azt bezáratták 2014-ben.⁵ Ez a terület vált, (amelyet egyébként kínai üzletemberek vásároltak meg) a kínai kiskereskedelem nem csak magyar, hanem az egész közép-kelet-európai országok fő elosztó központjává. Itt formálódik ma a budapesti *Chinatown*, amely egyre ismertebb és elismertebb a budapesti turisztikai kínálatban. Ezt mutatja az is, hogy számos, alternatív tematikus városnéző séta jelent meg a szabadidős programok piacán, amelyek célzottan foglalkoznak a magyarországi kínai közösség kultúrájával és a kis Kína városrész történetével, építészetével.

A legismertebb ilyen tematikus városnéző sétákat szervező társaság, a Hosszúlépés Városi Séta Kft. szervezésében étel- vagy italkóstolóval egybekötött úgynevezett gasztro-séták is találhatóak „*One Bite of China*”, „Séta a budapesti kínai negyedben” (Kovács, 2017). Egyes szakemberek azzal érvelnek, hogy jobb lenne a kínai negyedet *Asiatown*-ra átnevezni, mert itt nemcsak kínaiak, hanem vietnamiak vagy mongolok is élnek.

A *Chinatown* jelenség, bár megfigyelhető a világ majdnem összes nagyvárosában, ahol jelentősebb számú ázsiai és kínai közösség él, a kialakulásuk módjában, idejében és volumenében különbségek tapasztalhatóak.

A közép-kelet- és nyugat-európai kínai negyedek, illetve az USA nagyvárosainak történelmi háttere és sajátosságai között is van különbség. Ezek a helyi sajátosságok az országok és nagyvárosaik eltérő gazdasági és társadalmi fejlettségével magyarázhatóak. A kínai negyedek fejlődésében időben is eltért egymástól a nyugati és a poszt szocialista közép-kelet európai országok között. Az amerikai nagyvárosok esetében első kínai negyedek már az 1930-as években kialakultak. A híres chicagói iskola, a Burgess és Park által kidolgozott első városökológiai modelljükben „kis Kínának” nevezte a város egy részét, amelyet az első kínai bevándorlók „foglaltak el”, költöztek oda nagyobb számban. Kelet-Közép-Európában így Magyarországon is, a külföldi migráció jelentős mértékben a rendszerváltást követően indult meg, amikor megnyíltak a határok, Magyarország ismét beintegrálódott a globális és európai gazdasági és társadalmi folyamatokba. Eltérő intenzitású és mélységű a kínai közösségek beilleszkedése a városokba és életükbe, hiszen ezt befolyásolhatja az adott ország történelmi-kulturális hagyományai, az ország bevándorlás politikája, valamint az ország lakosságának viszonyulása a külföldiek bevándorlásához.

⁵ <https://www.penzcentrum.hu/vasarlas/20131119/bezar-a-legendas-pesti-piac-napjai-vannak-hatra-1038324>

1. táblázat. Különbségek a Chinatown fejlődésében az észak-amerikai és nyugat-európai, valamint a kelet-közép európai városokban

Dimenzió	Észak amerikai és nyugat-európai Chinatown	Kelet-közép-európai (budapesti) Chinatown
A Chinatown formálódásának időszaka	1930-as, 1960-as-70-es évek	2000 után
A legfontosabb gazdasági tevékenység	Kiskereskedelem, keleti orvoslás, gasztronómia	Kiskereskedelem olcsó elektronikai, ruházati cikkek kereskedelme, raktározási és logisztikai funkcióval
A városon belüli elhelyezkedés	Egykori, leromlott lakónegyedek	Rozsdaövezet, egykori gyártelep

Forrás: saját szerkesztés

6. Konklúzió

A tanulmány fő célja a budapesti kínai negyed fejlődésének és sajátosságainak bemutatása volt. Ennek kapcsán a következő következtetéseket vonhatjuk le:

- 1. A Kínából való kivándorlásnak hosszú történelmi múltja van. Számos diaszpórával találkozhatunk az egész világ legnagyobb városaiban. Általában a kínai kisebbségek saját kereskedelmi kulturális területeiket alakították ki a városon belül, amely aztán Kínai-negyed (*Chinatown*) néven egy önálló városrészé alakult, sajátos urbanisztikai, építészeti és gazdasági arculattal.
- 2. A poszt szocialista országokban, köztük Magyarországon az észak-amerikai vagy a nyugat-európai városokban tapasztaltakhoz képest később jelentek meg nagyobb számban az első kínai bevándorlók. Ez a állam szocialista korszakkal magyarázható, amikor az emberek szabad áramlás korlátozott volt, még az olyan kommunista ország esetéből is, mint a Kínai Népköztársaság. 1990 után azonban ők lettek a legnagyobb számban megjelenő bevándorló nemzetiség Magyarországon. A tradicionálisan is meglévő gazdasági kapcsolatokra is alapozva, kereskedelmi nemzet lévén a kínai kereskedők ügyesen profitáltak a poszt szocialista országok, köztük Magyarország gazdasági átalakulásából, a kiskereskedelmi viszonyok átrendeződéséből.
- 3. Budapesten a többi világvároshoz hasonlóan, a kínai közösség, bár megkésetten, de a 2000 évek elején, a város egyik elhanyagolt egykori nagy gyártelepén alakította ki (miután megvásárolta a területet) a legjelentősebb üzleti-kereskedelmi központját és egy formálódó kulturális negyedet is, amely már sok tekintetben hasonlít a nyugati városokban látott *Chinatown*-okhoz.
- 4. A kínai közösség integrációjának sikerességét mutatja a *Chinatown* egyre nagyobb népszerűsége a budapestiek körében is, ma már az emberek percepciójában Kína és a kínai kereskedők nem egyenlők az olcsó és rossz minőségű „gagyi” terméketeket tömegesen előállító és forgalmazó kereskedőkkel, hanem egyre inkább jelenik meg a minőségi high-tech termékeket áruló nem utolsósorban pedig egy különleges gasztronómiai kultúrával megáldott országgént gondolnak rá, amelyet érdemes megismerni. A Budapesten formálódó és fejlődő kínai negyed, ma már nem csak kereskedelmi övezet, hanem a kínai magyar közösség életének meghatározó területe, templomok, iskolák is létesültek itt.

Források

- Irimias, A.(2009) Az új kínai migráció. A Budapesten élő kínai közösség In: Statisztikai Szemle 87. évfolyam 7—8. szám.
- Keresztely K. (1998) A kínai közösség Budapesten. In: Budapest nemzetközi város. Glatz F. (szerk). Magyarország az Ezredfordulón. Magyar Tudományos Akadémia, 1998 203-221.old.
- Kovács, N. (2019) Séta a kínai negyedben In: REGIO 25. évf. (2017) 4. szám 305–315
- Song, G-Liang, Z. (2021): New emigration from China: Patterns. Causes and impacts
- Schuchmann J. (2015) Nagyvárosterési szuburbanizáció. Menni vagy maradni, Széchenyi István Egyetem Regionális-és Gazdaságtudományi Doktori Iskola, Regionális és Gazdaságtudományi Kismonográfiák, Pécs-Győr, 2015, 155 old.
- Szalai B.-La Torre, K. (2017) Comfortably invisible: The life of Chinese Migrants around ‘The Four Tiger’ Market in Budapest In: In: Pastore, F. Ponzio, I. (eds) Inter-group Relations and Migrant Integration in European Cities. IMISCOE Research Series. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-23096-2_4
- Szirmai V.(2007) The social Characteristics of the Hungarian Historic Centres In: Gál, Z.(ed.): Discussion papers, Centre for Regional Studies of Hungarian Academy of Sciences

Internetes források

- <https://hypeandhyper.com/kobanya-varazslatos-vilaga-a-budapesti-chinatown/>
- Hungarian Central Statistical Office (HCSO): www.ksh.hu
- Hungarian Migration Office: <http://www.bmbah.hu/index.php?lang=en>
- <https://www.penzcentrum.hu/vasarlas/20131119/bezar-a-legendas-pesti-piac-napjai-vannak-hatra-1038324>
- <https://g7.hu/kozelet/20190116/59-orzagbol-jott-magyarorszagra-a-huszezer-letelepedesi-kotvenyes/>